

HENSTILLINGER

KOMMISSIONENS HENSTILLING (EU) 2023/681

af 8. december 2022

om proceduremæssige rettigheder for mistænkte og tiltalte, der er varetægtsfængslet, og om materielle forhold under frihedsberøvelsen

EUROPA-KOMMISSIONEN HAR —

under henvisning til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, særlig artikel 292, og

ud fra følgende betragtninger:

- (1) I overensstemmelse med artikel 2 i traktaten om Den Europæiske Union bygger Unionen på værdierne respekt for den menneskelige værdighed, frihed, demokrati, ligestilling, retsstaten og respekt for menneskerettighederne, herunder rettigheder for personer, der tilhører mindretal. Det fastsættes i artikel 1, 4 og 6 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (chartret), at den menneskelige værdighed er ukrænkelig og skal respekteres og beskyttes, at ingen må underkastes tortur, ej heller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, og at enhver har ret til frihed og sikkerhed. I chartrets artikel 7 og 24 fastslås retten til familieliv og børns rettigheder. I chartrets artikel 21 hedder det, at ingen må udsættes for forskelsbehandling. I chartrets artikel 47 og 48 anerkendes adgangen til effektive retsmidler og til en upartisk domstol samt uskyldsformodningen og retten til et forsvar. I chartrets artikel 52 hedder det, at enhver begrænsning i udøvelsen af de grundlæggende rettigheder, der anerkendes ved chartret, skal være fastlagt i lovgivningen og skal respektere disse rettigheders og friheders væsentligste indhold samt principperne om nødvendighed og proportionalitet.
- (2) Medlemsstaterne er allerede juridisk bundet af Europarådets eksisterende instrumenter om menneskerettigheder og forbuddet mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling, navnlig den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder (menneskerettighedskonventionen), protokollerne til denne konvention, Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis og den europæiske konvention af 1987 til forebyggelse af tortur og umenneskelig eller vanærende behandling eller straf. Alle medlemsstaterne er desuden parter i FN's konvention mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf (torturkonventionen).
- (3) Der skal også tages hensyn til en række ikkejuridisk bindende instrumenter, som mere specifikt omhandler rettighederne for personer, der er blevet frihedsberøvet, navnlig på FN-niveau FN's standardminimumsregler for behandling af fanger (Nelson Mandela-reglerne) og FN's standardminimumsregler for ikkefrihedsberøvende foranstaltninger (Tokyo-reglerne) samt på Europarådets niveau henstilling Rec(2006)2-Rev om de europæiske fængselsregler, henstilling CM/Rec(2006)13 om anvendelse af varetægtsfængsling, forhold under varetægtsfængsling og sikkerhedsbestemmelser mod misbrug, henstilling CM/Rec(2017)3 om europæiske regler for fællesskabs-sanktioner og -foranstaltninger, henstilling CM/Rec(2014)4 om elektronisk overvågning, henstilling CM/Rec(2010)1 om Europarådets regler om prøveløsladelse og hvidbogen om overfyldte fængsler.
- (4) Der findes også andre instrumenter, som er rettet mod specifikke grupper af frihedsberøvede personer, navnlig på FN-niveau FN-reglerne om beskyttelse af frihedsberøvede mindreårige, FN-reglerne om behandling af kvindelige indsatte og ikkefrihedsberøvende foranstaltninger for kvindelige lovovertrædere (Bangkok-reglerne) og FN's konvention om barnets rettigheder (UNCRC) samt på Europarådets niveau henstilling CM/Rec(2008)11 om de europæiske regler for unge lovovertrædere, der er underlagt sanktioner eller foranstaltninger, henstilling CM/Rec(2018)5 om børn med fængslede forældre og henstilling CM/Rec(2012)12 om udenlandske fanger samt på internationalt ikkestatsligt niveau principperne for anvendelse af international menneskerettighedslovgivning i forbindelse med seksuel orientering og kønsidentitet (Yogyakarta-principperne), der er udviklet af Den Internationale Juristkommission og Den Internationale Tjeneste for Menneskerettigheder.

- (5) Den Europæiske Unions Domstol har i Aranyosi og Căldăraru-dommen og efterfølgende domme ⁽¹⁾ anerkendt betydningen af forholdene under frihedsberøvelse i forbindelse med gensidig anerkendelse og anvendelsen af Rådets rammeafgørelse 2002/584/RIA ⁽²⁾ om den europæiske arrestordre. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har også udtalt sig om konsekvenserne af ringe forhold under frihedsberøvelse for anvendelsen af den europæiske arrestordre ⁽³⁾.
- (6) I Rådets konklusioner fra december 2018 om fremme af gensidig anerkendelse ved at styrke gensidig tillid blev medlemsstaterne opfordret til at gøre brug af alternative foranstaltninger til frihedsberøvelse for at nedbringe antallet af indsatte i deres frihedsberøvelsesfaciliteter og derved fremme målet om social rehabilitering og også påpege, at gensidig tillid ofte svækkes af ringe forhold under frihedsberøvelse og problemet med overfyldte faciliteter for frihedsberøvede ⁽⁴⁾.
- (7) I Rådets konklusioner fra december 2019 om alternativer til frihedsberøvelse forpligtede medlemsstaterne sig til at iværksætte en række tiltag på nationalt plan, herunder vedtage alternative foranstaltninger til frihedsberøvelse ⁽⁵⁾.
- (8) I Rådets konklusioner fra juni 2019 om forebyggelse og bekæmpelse af radikaliserings i fængsler og om håndtering af terrorister og voldelige ekstremister efter løsladelse forpligtede medlemsstaterne sig til hurtigst muligt at træffe effektive foranstaltninger på dette område ⁽⁶⁾.
- (9) Europa-Parlamentet har i flere år indtrængende opfordret Kommissionen til at træffe foranstaltninger til at løse problemet med materielle fængselsforhold og sikre, at varetægtsfængsling forbliver en ekstraordinær foranstaltning, der skal anvendes i overensstemmelse med uskyldsformodningen. Denne opfordring blev gentaget i Europa-Parlamentets betænkning om den europæiske arrestordre ⁽⁷⁾.
- (10) Efter anmodning fra og finansieret af Kommissionen har Agenturet for Grundlæggende Rettigheder udviklet en database om forhold under frihedsberøvelsen, som blev lanceret i december 2019, og den er offentligt tilgængelig ⁽⁸⁾. Agenturets database om strafferetlig frihedsberøvelse indsamler oplysninger om forhold under frihedsberøvelsen i alle medlemsstaterne. Med udgangspunkt i nationale standarder, EU-standarder og internationale standarder, retspraksis og overvågningsrapporter tilvejebringer den oplysninger om udvalgte centrale aspekter af forholdene under frihedsberøvelsen, herunder om størrelsen af celler, sanitære forhold, adgang til sundhedspleje og beskyttelse mod vold.
- (11) Tilgængelige statistikker om den europæiske arrestordre viser, at medlemsstaterne siden 2016 har afslået eller forsinket fuldbyrdelsen på grund af en reel risiko for krænkelse af grundlæggende rettigheder i næsten 300 sager, herunder på grund af utilstrækkelige materielle forhold under frihedsberøvelsen ⁽⁹⁾.
- (12) De nationale retsmyndigheder har anmodet om mere konkret vejledning om, hvordan sådanne sager skal behandles. Fagfolk har peget på en række problemer vedrørende manglende harmonisering, spredning og manglende klarhed over standarder for frihedsberøvelse i hele Unionen, som er en udfordring for det retlige samarbejde i straffesager ⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁾ Domstolens dom af 5.4.2016, Aranyosi og Căldăraru, C-404/15 og C-659/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:198. Domstolens dom af 25.7.2018, Generalstaatsanwaltschaft, C-220/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:589, og Domstolens dom af 15.10.2019, Dimitru-Tudor Dorobantu, C-128/18, ECLI:EU:C:2019:857.

⁽²⁾ Rådets rammeafgørelse 2002/584/RIA af 13. juni 2002 om den europæiske arrestordre og om procedurerne for overgivelse mellem medlemsstaterne (EFT L 190 af 18.7.2002, s. 1).

⁽³⁾ Bivolaru og Moldovan mod Frankrig, dom af 25.3.2021, 40324/16 og 12623/17.

⁽⁴⁾ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14540-2018-INIT/da/pdf>.

⁽⁵⁾ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XG1216\(02\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XG1216(02)&from=EN).

⁽⁶⁾ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9727-2019-INIT/da/pdf>.

⁽⁷⁾ (2019/2207(INI)) vedtaget den 20. januar 2021.

⁽⁸⁾ Se <https://fra.europa.eu/en/databases/criminal-detention>.

⁽⁹⁾ I perioden 2016-2019. For yderligere oplysninger henvises til: https://ec.europa.eu/info/publications/replies-questionnaire-quantitative-information-practical-operation-european-arrest-warrant_da.

⁽¹⁰⁾ Den niende runde af gensidige evalueringer og konklusioner fra konferencen på højt plan om den europæiske arrestordre, der blev afholdt af det tyske formandskab for Rådet for Den Europæiske Union i september 2020.

- (13) Halvdelen af de medlemsstater, der fremsendte statistikker til Kommissionen om antallet af indsatte, anførte, at de har et problem med overbelægning i deres faciliteter for frihedsberøvede, som har en belægningsgrad på over 100 %. Den overdrevne eller unødvendige brug og varighed af varetægtsfængsling bidrager også til problemet med overbelægning i faciliteter for frihedsberøvede, hvilket i alvorlig grad undergraver forbedringer af forholdene under frihedsberøvelse.
- (14) Der er betydelige forskelle mellem medlemsstaterne med hensyn til vigtige aspekter af varetægtsfængsling såsom anvendelse af varetægtsfængsling som en sidste udvej og prøvelse af afgørelser om varetægtsfængsling ⁽¹⁾. Den maksimale varighed af varetægtsfængslingen varierer også fra den ene medlemsstat til den anden fra under et år til over fem år ⁽²⁾. I 2020 varierede den gennemsnitlige varighed af varetægtsfængslingen i de forskellige medlemsstater fra to måneder til 13 måneder ⁽³⁾. Antallet af varetægtsfængslede i forhold til det samlede antal indsatte varierer også betydeligt fra den ene medlemsstat til den anden, fra mindre end 10 % til over 40 % ⁽⁴⁾. Så store forskelle forekommer uberettigede i et fælles EU-område med frihed, sikkerhed og retfærdighed.
- (15) I nylige rapporter fra Europarådets Komité til Forebyggelse af Tortur og Umenneskelig eller Vanærende Behandling eller Straf understreges det, at der fortsat er visse alvorlige problemer i nogle medlemsstater såsom mishandling, uegnede faciliteter for frihedsberøvede samt mangel på meningsfulde aktiviteter og passende sundhedspleje.
- (16) Medlemsstaterne bliver desuden fortsat dømt af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol for overtrædelser af artikel 3 eller 5 i menneskerettighedskonventionen i sager om frihedsberøvelse.
- (17) I betragtning af det store antal henstillinger, der er udarbejdet af internationale organisationer inden for strafferetlig frihedsberøvelse, er disse måske ikke altid let tilgængelige for de enkelte dommere og anklagere i medlemsstaterne, som skal vurdere forholdene under frihedsberøvelse, inden de træffer deres afgørelser, enten i forbindelse med en europæisk arrestordre eller på nationalt plan.
- (18) I Unionen og navnlig inden for området med frihed, sikkerhed og retfærdighed er der behov for specifikke EU-minimumsstandarder, der finder anvendelse på alle medlemsstaters systemer for frihedsberøvelse, for at styrke den gensidige tillid mellem medlemsstaterne og lette den gensidige anerkendelse af domme og retsafgørelser.

⁽¹⁾ Jf. generaldirektoratet for Retlige Anliggender og Forbrugere, *Rights of suspects and accused persons who are in pre-trial detention (exploratory study): final report*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022, <https://data.europa.eu/doi/10.2838/293366> Generaldirektoratet for Retlige Anliggender og Forbrugere, *Rights of suspects and accused persons who are in pre-trial detention (exploratory study). Annex 2, Country fiches*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022, <https://data.europa.eu/doi/10.2838/184080>.

⁽²⁾ Under et år i Østrig, Tyskland, Danmark, Estland, Letland, Sverige og Slovakiet, mellem et år og to år i Bulgarien, Grækenland, Litauen, Malta, Polen og Portugal, mellem to år og fem år i Tjekkiet, Frankrig, Spanien, Kroatien og Ungarn og over fem år i Italien og Rumænien. Ingen frist i Belgien, Cypern, Finland, Irland, Luxembourg og Nederlandene.

⁽³⁾ I 2020 fra lidt under 2,5 måneder i Malta til næsten 13 måneder i Slovenien. Gennemsnit pr. medlemsstat: Østrig – 2,9 måneder, Bulgarien – 6,5 måneder, Tjekkiet – 5,1 måneder, Estland – 4,7 måneder, Finland – 3,7 måneder, Grækenland – 11,5 måneder, Ungarn – 12,3 måneder, Irland – 2,5 måneder, Italien – 6,5 måneder; Litauen – 2,8 måneder, Luxembourg – 5,2 måneder, Malta – 2,4 måneder, Nederlandene – 3,7 måneder, Portugal – 11 måneder, Rumænien – 5,3 måneder, Slovakiet – 3,9 måneder, Slovenien – 12,9 måneder, Spanien – 5,9 måneder. Der forelå ingen data for 2020 for Belgien, Danmark, Frankrig, Letland, Polen, Tyskland, Kroatien, Cypern og Sverige.

⁽⁴⁾ Under 10 % i Bulgarien, Tjekkiet og Rumænien og over 45 % i Luxembourg i 2019.

- (19) For at styrke medlemsstaternes tillid til hinandens strafferetlige systemer og dermed forbedre den gensidige anerkendelse af afgørelser i straffesager er der navnlig allerede vedtaget seks foranstaltninger om proceduremæssige rettigheder i straffesager, nemlig Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2010/64/EU⁽¹⁵⁾, 2012/13/EU⁽¹⁶⁾, 2013/48/EU⁽¹⁷⁾, (EU) 2016/343⁽¹⁸⁾, (EU) 2016/800⁽¹⁹⁾ og (EU) 2016/1919⁽²⁰⁾ samt Kommissionens henstilling af 27. november 2013 om retssikkerhedsgarantier for sårbare personer, der er mistænkt eller tiltalt i straffesager⁽²¹⁾. Disse foranstaltninger har til formål at sikre, at mistænkte og tiltalte proceduremæssige rettigheder i straffesager respekteres, herunder i tilfælde af varetægtsfængsling. Med henblik herpå indeholder disse direktiver specifikke retssikkerhedsgarantier for mistænkte og tiltalte, der er frihedsberøvet. Direktiv (EU) 2016/800 indeholder særlige bestemmelser om betingelserne for varetægtsfængsling af børn, der skal sikre deres trivsel, når de er genstand for en sådan tvangsforanstaltning. Det er nødvendigt at supplere de standarder for proceduremæssige rettigheder, der er fastsat i disse direktiver og henstillingen fra 2013, samt, for så vidt angår direktiv (EU) 2016/800, relevante standarder for materielle forhold under frihedsberøvelse for børn, der er varetægtsfængslet.
- (20) Kommissionen sigter mod at konsolidere og bygge videre på de minimumsstandarder, der er fastsat inden for rammerne af Europarådet, samt i Domstolens og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis. Med henblik herpå er det nødvendigt at give et overblik over udvalgte minimumsstandarder for proceduremæssige rettigheder for mistænkte og tiltalte, der er varetægtsfængslet, og over materielle forhold under frihedsberøvelse på centrale prioriterede områder for det retlige samarbejde i straffesager mellem medlemsstaterne.
- (21) For så vidt angår proceduremæssige rettigheder for mistænkte og tiltalte, der er varetægtsfængslet, bør vejledningen i denne henstilling omfatte centrale standarder for brug af varetægtsfængsling som en sidste udvej og alternativer til frihedsberøvelse, grunde til varetægtsfængsling, krav til de judicielle myndigheders beslutningstagning, regelmæssig prøvelse af varetægtsfængslingen, høring af mistænkte eller tiltalte i forbindelse med afgørelser om varetægtsfængsling, effektive retsmidler og klageadgang, varigheden af varetægtsfængslingen og anerkendelse af den tid, der er tilbragt under varetægtsfængsling, som skal fratrækkes i den endelige straf.
- (22) Med hensyn til materielle forhold under frihedsberøvelse bør der gives vejledning om centrale standarder på områder såsom indkvartering, fordeling af frihedsberøvede, hygiejne og sanitet, ernæring, ordninger med hensyn til motion og aktiviteter uden for cellen, arbejde og uddannelse, sundhedspleje, forebyggelse af vold og mishandling, kontakt med omverdenen, adgang til juridisk bistand, anmodnings- og klageprocedurer samt inspektioner og overvågning. Desuden bør der gives vejledning om beskyttelse af rettighederne for personer, der er særlig sårbare i forbindelse med frihedsberøvelse, såsom kvinder, børn, personer med handicap eller alvorlige helbredsproblemer, LGBTIQ og udlændinge samt om forebyggelse af radikaliserings i fængsler.

⁽¹⁵⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2010/64/EU af 20. oktober 2010 om retten til tolke- og oversætterbistand i straffesager (EUT L 280 af 26.10.2010, s. 1).

⁽¹⁶⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/13/EU af 22. maj 2012 om ret til information under straffesager (EUT L 142 af 1.6.2012, s. 1).

⁽¹⁷⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/48/EU af 22. oktober 2013 om ret til adgang til advokatbistand i straffesager og i sager angående europæiske arrestordre og om ret til at få en tredjemand underrettet ved frihedsberøvelse og til at kommunikere med tredjemand og med konsulære myndigheder under frihedsberøvelsen (EUT L 294 af 6.11.2013, s. 1).

⁽¹⁸⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/343 af 9. marts 2016 om styrkelse af visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen i straffesager (EUT L 65 af 11.3.2016, s. 1).

⁽¹⁹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/800 af 11. maj 2016 om retssikkerhedsgarantier for børn, der er mistænkte eller tiltalte i straffesager (EUT L 132 af 21.5.2016, s. 1).

⁽²⁰⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/1919 af 26. oktober 2016 om retshjælp til mistænkte og tiltalte i straffesager og til eftersøgte i sager angående europæiske arrestordre (EUT L 297 af 4.11.2016, s. 1).

⁽²¹⁾ EUT C 378 af 24.12.2013, s. 8.

- (23) Varetægtsfængsling bør altid anvendes som en sidste udvej på grundlag af en vurdering i de enkelte sager. Den bredest mulige vifte af mindre restriktive foranstaltninger som alternativ til frihedsberøvelse (alternative foranstaltninger) bør stilles til rådighed og anvendes, hvor det er muligt. Medlemsstaterne bør også sikre, at afgørelser om varetægtsfængsling ikke er diskriminerende og ikke automatisk rettes mod mistænkte og tiltalte på grundlag af visse karakteristika såsom udenlandsk statsborgerskab.
- (24) Tilstrækkelige materielle forhold under frihedsberøvelse er afgørende for at beskytte frihedsberøvede personers rettigheder og værdighed og for at forhindre overtrædelser af forbuddet mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf (mishandling).
- (25) For at sikre passende standarder for frihedsberøvelse bør medlemsstaterne give den enkelte frihedsberøvede et minimalt individuelt livsrum i overensstemmelse med anbefalingerne fra Den Europæiske Komité til Forebyggelse af Tortur (CPT) og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis.
- (26) Når personer frihedsberøves, er de særlig sårbare over for vold og mishandling samt social isolation. For at garantere deres sikkerhed og støtte deres sociale reintegration bør der ved fordelingen og adskillelsen af frihedsberøvede tages hensyn til forskelle i frihedsberøvelsesordninger samt behovet for at beskytte frihedsberøvede i situationer, hvor de er særlig sårbare over for misbrug.
- (27) Frihedsberøvelsesordninger bør ikke unødigt begrænse frihedsberøvede personers bevægelsesfrihed inden for faciliteten for frihedsberøvede og deres adgang til motion, udendørsområder og meningsfulde aktiviteter og social interaktion for at give dem mulighed for at bevare deres fysiske og mentale sundhed og fremme deres sociale reintegration.
- (28) Ofre for forbrydelser begået under frihedsberøvelse har ofte begrænset adgang til klage og domstolsprøvelse uanset staternes forpligtelse til at sørge for effektive retsmidler, når deres rettigheder er blevet krænket. I overensstemmelse med målene i EU-strategien for ofres rettigheder (2020-2025) anbefales det, at medlemsstaterne sikrer effektive retsmidler i tilfælde af krænkelser af frihedsberøvedes rettigheder samt beskyttelses- og støtteforanstaltninger. Juridisk bistand og mekanismer til indgivelse af anmodninger og klager bør være let tilgængelige, fortrolige og effektive.
- (29) Medlemsstaterne bør tage hensyn til de særlige behov hos særlige grupper af frihedsberøvede, herunder kvinder, børn, ældre, personer med handicap eller alvorlige helbredsproblemer, LGBTIQ, personer med racemæssig eller etnisk minoritetsbaggrund og udlændinge, i alle afgørelser vedrørende deres frihedsberøvelse. Navnlig når børn frihedsberøves, skal barnets tarv altid komme i første række.
- (30) Med hensyn til terrorister og voldelige ekstremistiske lovovertrædere bør medlemsstaterne træffe effektive foranstaltninger til at forebygge radikaliserings- og gennemførelse af rehabiliterings- og reintegrationsstrategier i betragtning af den risiko, som terrorister og voldelige ekstremistiske lovovertrædere eller lovovertrædere, der er blevet radikaliseret, mens de har siddet i fængsel, udgør, og det forhold, at en række af disse lovovertrædere vil blive løsladt inden for kort tid.
- (31) Denne henstilling indeholder kun en oversigt over udvalgte standarder, og den bør ses i lyset af og med forbehold af de mere detaljerede retningslinjer i Europarådets standarder og Domstolens og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis. Der tages forbehold for gældende EU-ret og dens fremtidige udvikling. Der tages ligeledes forbehold for den autoritative fortolkning af EU-retten, som Den Europæiske Unions Domstol måtte anlægge.
- (32) Denne henstilling bør også lette fuldbyrdelsen af europæiske arrestordre i henhold til rammeafgørelse 2002/584/RIA samt anerkendelsen af domme og fuldbyrdelse af sanktioner i henhold til Rådets rammeafgørelse 2008/909/RIA ⁽²²⁾ om gensidig anerkendelse på domme i straffesager om idømmelse af frihedsstraf eller frihedsberøvede foranstaltninger.

⁽²²⁾ Rådets rammeafgørelse 2008/909/RIA af 27. november 2008 om anvendelse af princippet om gensidig anerkendelse på domme i straffesager om idømmelse af frihedsstraffe eller frihedsberøvede foranstaltninger med henblik på fuldbyrdelse i Den Europæiske Union (EUT L 327 af 5.12.2008, s. 27).

- (33) I denne henstilling respekteres og fremmes de grundlæggende rettigheder, som anerkendes i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder. Denne henstilling har navnlig til formål at fremme respekten for den menneskelige værdighed, retten til frihed, retten til familieliv, barnets rettigheder, adgangen til effektive retsmidler og til en upartisk domstol samt uskyldsformodningen og retten til et forsvar.
- (34) Henvisninger i denne henstilling til passende foranstaltninger til at sikre effektiv adgang til klage og domstolsprøvelse for personer med handicap bør forstås i lyset af de rettigheder og forpligtelser i henhold til FN's konvention om rettigheder for personer med handicap, som Den Europæiske Union og alle dens medlemsstater er parter i. Det bør desuden sikres, at personer med handicap, der frihedsberøves i straffesager, på lige fod med andre har ret til garantier i overensstemmelse med international menneskerettighedslovgivning og behandles i overensstemmelse med målene og principperne i FN's konvention om rettigheder for personer med handicap, herunder ved at sørge for rimelig tilpasning til særlige behov og ved at sikre tilgængelighed.

VEDTAGET DENNE HENSTILLING:

FORMÅLET MED HENSTILLINGEN

- (1) Denne henstilling indeholder vejledning om, hvordan medlemsstaterne kan træffe effektive, passende og forholdsmæssige foranstaltninger for at styrke rettighederne for alle mistænkte og tiltalte i straffesager, der frihedsberøves, både med hensyn til de proceduremæssige rettigheder for personer, der er varetægtsfængslet, og de materielle forhold under frihedsberøvelse, for at sikre, at personer, der er frihedsberøvet, behandles med værdighed, at deres grundlæggende rettigheder respekteres, og at de kun er frihedsberøvet som en sidste udvej.
- (2) Denne henstilling konsoliderer de standarder, der er fastsat i eksisterende politikker på nationalt plan, EU-plan og internationalt plan om rettighederne for personer, der frihedsberøves i straffesager, og som er af afgørende betydning i forbindelse med det retlige samarbejde i straffesager mellem medlemsstaterne.
- (3) Medlemsstaterne kan udvide vejledningen i denne henstilling for at fastsætte et højere beskyttelsesniveau. Et sådant højere beskyttelsesniveau bør ikke udgøre en hindring for gensidig anerkendelse af retsafgørelser, som denne vejledning er beregnet på at fremme. Beskyttelsesniveauet bør aldrig være lavere end de standarder, der er fastsat i chartret eller menneskerettighedskonventionen som fortolket i Domstolens og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis.

DEFINITIONER

- (4) I denne henstilling bør »varetægtsfængsling« forstås som enhver frihedsberøvelse af en mistænkt eller tiltalt i straffesager, der er idømt af en judiciel myndighed inden domfældelsen. Den bør ikke omfatte politiets eller en anden retshåndhævende myndigheds (eller enhver anden, der er bemyndiget hertil) første frihedsberøvelse med henblik på afhøring eller tilbageholdelse af den mistænkte eller tiltalte, indtil der er truffet afgørelse om varetægtsfængsling.
- (5) I denne henstilling bør »alternative foranstaltninger« forstås som mindre restriktive foranstaltninger som et alternativ til frihedsberøvelse.
- (6) I denne henstilling bør »frihedsberøvede« forstås som personer, der frihedsberøves under varetægtsfængsling, og dømte personer, der afsoner en fængselsstraf. »Facilitet for frihedsberøvede« bør forstås som ethvert fængsel eller enhver anden facilitet til tilbageholdelse af frihedsberøvede som defineret i denne henstilling.
- (7) I denne henstilling skal »barn« forstås som en person under 18 år.

- (8) I denne henstilling skal »ung voksen« forstås som en person over 18 år og under 21 år.
- (9) I denne henstilling bør »personer med handicap« forstås i overensstemmelse med artikel 1 i FN's konvention om rettigheder for personer, der har en langvarig fysisk, psykisk, intellektuel eller sensorisk funktionsnedsættelse, som i samspil med forskellige hindringer kan hæmme personerne i fuldt og effektivt at deltage i samfundslivet på lige fod med andre.

ALMINDELIGE PRINCIPPER

- (10) Medlemsstaterne bør kun anvende varetægtsfængsling som en sidste udvej. Alternative foranstaltninger til frihedsberøvelse bør foretrækkes, navnlig hvis lovovertrædelsen kun kan straffes med en kort fængselsstraf, eller hvis gerningsmanden er et barn.
- (11) Medlemsstaterne bør sikre, at frihedsberøvede behandles med respekt og værdighed og i overensstemmelse med deres respektive menneskerettighedsforpligtelser, herunder forbuddet mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf som fastsat i artikel 3 i den europæiske menneskerettighedskonvention og artikel 4 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.
- (12) Medlemsstaterne opfordres til at forvalte frihedsberøvelse på en sådan måde, at de letter den sociale reintegration af frihedsberøvede med henblik på at forebygge recidiv.
- (13) Medlemsstaterne bør anvende denne henstilling uden nogen form for sondring mellem race eller etnisk oprindelse, farve, køn, alder, handicap, seksuel orientering, sprog, religion, politisk eller anden anskuelse, national eller social oprindelse, formueforhold, fødsel eller anden status.

MIMUMSTANDARDE FOR PROCEDURÆSSIGE RETTIGHEDER FOR MISTÆNKTE OG TILTALTE, DER ER VARETÆGTSFÆNGSLET

Varetægtsfængsling som en sidste udvej og alternativer til frihedsberøvelse

- (14) Medlemsstaterne bør kun gøre brug af varetægtsfængsling, når det er strengt nødvendigt og som en sidste udvej under behørig hensyntagen til de særlige omstændigheder i den enkelte sag. Med henblik herpå bør medlemsstaterne anvende alternative foranstaltninger, hvor det er muligt.
- (15) Medlemsstaterne bør anvende en formodning for løsladelse, og de bør kræve, at de kompetente nationale myndigheder bærer bevisbyrden for, at det er nødvendigt at idømme varetægtsfængsling.
- (16) For at undgå uhensigtsmæssig brug af varetægtsfængsling bør medlemsstaterne stille den bredest mulige vifte af alternative foranstaltninger til rådighed såsom de alternative foranstaltninger, der er nævnt i Rådets rammeafgørelse 2009/829/RIA ⁽²³⁾ om anvendelse af princippet om gensidig anerkendelse på afgørelser om tilsynsforanstaltninger som et alternativ til varetægtsfængsling.
- (17) Sådanne foranstaltninger kan omfatte: a) forpligtelser til at give møde for en judiciel myndighed, når og hvis det er påkrævet, til ikke at forhindre en retfærdig rettergang, og til ikke at udvise en bestemt adfærd, herunder adfærd i forbindelse med et erhverv eller en bestemt beskæftigelse, b) krav om daglig eller periodisk rapportering til en judiciel myndighed, politiet eller en anden myndighed, c) krav om at acceptere, at et organ udpeget af den judicielle myndighed fører tilsyn, d) krav om at acceptere elektronisk overvågning, e) krav om at opholde sig på en nærmere angivet adresse, med eller uden betingelser med hensyn til det antal timer, der skal tilbringes der, f) krav om ikke at

⁽²³⁾ Rådets rammeafgørelse 2009/829/RIA af 23. oktober 2009 om anvendelse mellem Den Europæiske Unions medlemsstater af princippet om gensidig anerkendelse på afgørelser om tilsynsforanstaltninger som et alternativ til varetægtsfængsling (EUT L 294 af 11.11.2009, s. 20).

forlade eller opholde sig bestemte steder eller i bestemte distrikter uden tilladelse, g) krav om ikke at mødes med bestemte personer uden tilladelse, h) krav om at overgive pas eller andre identifikationsdokumenter og i) krav om at stille eller sikre finansielle eller andre former for garantier med henblik på gennemførelse af verserende retssag.

- (18) Medlemsstaterne bør endvidere kræve, at beløbet — hvis der fastsættes en finansiell sikkerhedsstillelse som en betingelse for løsladelse — skal stå i et rimeligt forhold til den mistænkte eller tiltaltes midler.

Begrundet mistanke og grunde til varetægtsfængsling

- (19) Medlemsstaterne bør kun idømme varetægtsfængsling på grundlag af en begrundet mistanke, der er fastslået på grundlag af en omhyggelig vurdering i de enkelte sager, om, at den mistænkte har begået den pågældende lovovertrædelse, og de bør begrænse de retlige grunde til varetægtsfængsling til: a) flugtrisikoen, b) recidivrisikoen, c) risikoen for, at den mistænkte eller tiltalte søger at forhindre en retfærdig rettergang eller d) risikoen for en trussel mod den offentlige orden.
- (20) Medlemsstaterne bør sikre, at en eventuel risiko vurderes på grundlag af sagens individuelle omstændigheder, og at der tages særligt hensyn til: a) karakteren og grovheden af den påståede lovovertrædelse, b) den sandsynlige straf i tilfælde af domfældelse, c) den mistænkte alder, helbred, karakter, tidligere domfældelser og personlige og sociale forhold, og navnlig den mistænkte samfundsmæssige bånd og d) den mistænkte adfærd, navnlig hvordan den mistænkte har opfyldt eventuelle forpligtelser, der måtte være blevet pålagt i forbindelse med en tidligere straffesag. Det forhold, at den mistænkte ikke er statsborger i eller ikke har anden tilknytning til den stat, hvor overtrædelsen antages at være begået, er ikke i sig selv tilstrækkeligt til at konkludere, at der er en flugtrisiko.

- (21) Medlemsstaterne opfordres til kun at idømme varetægtsfængsling for lovovertrædelser, der medfører en frihedsstraf på mindst et år.

Begrundelse for afgørelser om varetægtsfængsling

- (22) Medlemsstaterne bør sikre, at enhver afgørelse truffet af en judicial myndighed om at idømme varetægtsfængsling, forlænge en sådan varetægtsfængsling eller pålægge alternative foranstaltninger er behørigt begrundet og berettiget og henviser til den mistænkte eller tiltaltes særlige omstændigheder, der begrunder frihedsberøvelsen. Den berørte person bør have en kopi af afgørelsen, som også bør indeholde en begrundelse for, hvorfor alternativer til varetægtsfængsling ikke anses for hensigtsmæssige.

Regelmæssig prøvelse af varetægtsfængslingen

- (23) Medlemsstaterne bør sikre, at den fortsatte gyldighed af grundene til varetægtsfængsling af en mistænkt eller tiltalt prøves regelmæssigt af en judicial myndighed. Så snart grundene til at frihedsberøve personen ikke længere er til stede, bør medlemsstaterne sikre, at den mistænkte eller tiltalte løslades uden unødigt forsinkelse.
- (24) Medlemsstaterne bør tillade, at den regelmæssige prøvelse af afgørelser om varetægtsfængsling indledes på tiltaltes anmodning eller ex officio af en judicial myndighed.
- (25) Medlemsstaterne bør i princippet begrænse intervallet mellem prøvelse til højst en måned, undtagen i tilfælde, hvor den mistænkte eller tiltalte til enhver tid har ret til at indgive en anmodning om løsladelse og krav på at opnå en afgørelse om denne anmodning uden unødigt forsinkelse.

Afhøring af den mistænkte eller tiltalte

- (26) Medlemsstaterne bør sikre, at en mistænkt eller tiltalt afhøres personligt eller ved en retlig repræsentant på et kontradiktorisk retsmøde i den kompetente retslige myndighed, der skal træffe afgørelse om varetægtsfængsling. Medlemsstaterne bør sikre, at afgørelser om varetægtsfængsling træffes uden unødigt forsinkelse.

- (27) Medlemsstaterne bør opretholde den mistænkte eller tiltaltes ret til en rettergang inden for en rimelig frist. Medlemsstaterne bør navnlig sikre, at sager, hvor der er blevet idømt varetægtsfængsling, behandles hurtigst muligt og med fornøden omhu.

Effektive retsmidler og klageadgang

- (28) Medlemsstaterne bør sikre, at mistænkte eller tiltalte, der frihedsberøves, kan indbringe sagen for en domstol, som har kompetence til at prøve lovligheden af deres frihedsberøvelse og i givet fald til at træffe afgørelse om deres løsladelse.
- (29) Medlemsstaterne bør give mistænkte eller tiltalte, der er blevet idømt varetægtsfængsling, ret til at påklage en sådan afgørelse og underrette dem om denne ret, når afgørelsen træffes.

Varigheden af varetægtsfængslingen

- (30) Medlemsstaterne bør sikre, at varigheden af varetægtsfængslingen ikke overstiger og ikke er uforholdsmæssig i forhold til den straf, der kan idømmes for den pågældende lovovertrædelse.
- (31) Medlemsstaterne bør sikre, at varigheden af varetægtsfængslingen ikke strider mod en frihedsberøvet persons ret til at få sin sag pådømt inden for en rimelig frist.
- (32) Medlemsstaterne bør prioritere sager, som involverer en person, der er varetægtsfængslet.

Fradrag af den tid, der er tilbragt under varetægtsfængsling, i den endelige dom

- (33) Medlemsstaterne bør trække enhver periode med varetægtsfængsling forud for domfældelse, herunder hvis den er fuldbyrdet ved hjælp af alternative foranstaltninger, fra varigheden af en eventuel efterfølgende idømt fængselsstraf.

MINIMUMSSTANDARDE FOR MATERIELLE FORHOLD UNDER FRIHEDSBERØVELSEN

Indkvartering

- (34) Medlemsstaterne bør tildele hver fange et minimumsareal på mindst 6 m² i individuelle celler og 4 m² i fælles celler. Medlemsstaterne bør sikre, at det absolutte minimum for det personlige rum, der er til rådighed pr. indsat, herunder i en fælles celle, svarer til et minimumsareal på 3 m² pr. indsat. Den omstændighed, at det personlige rum, som en indsat råder over, er på under 3 m², giver anledning til en stærk formodning om en tilsidesættelse af menneskerettighedskonventionens artikel 3. Ved beregningen af det rum, der er til rådighed, medtages det areal, der er optaget af møbler, men ikke det areal, hvor der er anbragt sanitære installationer.
- (35) Medlemsstaterne bør sikre, at enhver ekstraordinær indskrænkning af det absolutte minimumsareal pr. indsat på 3 m² er kort, lejlighedsvis, lille og ledsages af tilstrækkelig bevægelsesfrihed uden for cellen og af passende aktiviteter uden for cellen. Medlemsstaterne bør desuden sikre, at de generelle forhold under frihedsberøvelse i anstalten i sådanne tilfælde er anstændige, og at der ikke er andre faktorer, der forringer de frihedsberøvelsesforhold, som den pågældende er underkastet, såsom andre mangler i de strukturelle minimumskrav til celler eller sanitære faciliteter.
- (36) Medlemsstaterne bør sikre, at frihedsberøvede har adgang til naturligt lys og frisk luft i deres celler.

Fordeling

- (37) Medlemsstaterne opfordres til og bør, når det drejer sig om børn, så vidt muligt sikre, at frihedsberøvede anbringes i faciliteter for frihedsberøvede i nærheden af deres hjem eller andre steder, der er egnede til deres sociale rehabilitering.

- (38) Medlemsstaterne bør sikre, at varetægtsfængslede holdes adskilt fra domfældte. Kvinder bør holdes adskilt fra mænd. Børn bør ikke frihedsberøves sammen med voksne, medmindre det anses for at være i barnets tarv.
- (39) Når et tilbageholdt barn fylder 18 år, og, hvor det er relevant, i forbindelse med unge under 21 år, bør medlemsstaterne give mulighed for fortsat at holde denne person adskilt fra andre tilbageholdte voksne, hvis dette er begrundet under hensyntagen til den pågældende persons situation, forudsat at dette er i overensstemmelse med barnets tarv for børn, der er tilbageholdt med denne person.

Hygiejne og sanitære forhold

- (40) Medlemsstaterne bør sikre, at der til enhver tid er adgang til sanitære faciliteter, og at de i tilstrækkelig grad beskytter de frihedsberøvedes privatliv, herunder ved en effektiv strukturel adskillelse af opholdsrum i fælles celler.
- (41) Medlemsstaterne bør indføre effektive foranstaltninger til opretholdelse af gode hygiejnestandarder gennem forskellige former for desinfektion. Medlemsstaterne bør endvidere sikre, at frihedsberøvede får udleveret basale sanitære produkter, herunder hygiejnebind, og at der er adgang til varmt og rindende vand i celler.
- (42) Medlemsstaterne bør sikre, at frihedsberøvede får udleveret rent tøj og linned og midler til renholdelse heraf.

Ernæring

- (43) Medlemsstaterne bør sikre, at maden er i en tilstrækkelig mængde og kvalitet til at opfylde den frihedsberøvedes ernæringsbehov, og at maden tilberedes og serveres under hygiejniske forhold. Medlemsstaterne bør desuden garantere, at de frihedsberøvede til enhver tid har adgang til rent drikkevand.
- (44) Medlemsstaterne bør give frihedsberøvede en nærende kost, som tager hensyn til deres alder, handicap, helbred, fysiske tilstand, religion, kultur og arten af deres arbejde.

Tid tilbragt uden for cellen og udendørs

- (45) Medlemsstaterne bør give frihedsberøvede mulighed for at motionere i fri luft i mindst en time om dagen, og de bør stille rummelige og passende faciliteter og udstyr til rådighed til dette formål.
- (46) Medlemsstaterne bør give frihedsberøvede mulighed for at tilbringe et rimeligt tidsrum uden for deres celler for at deltage i arbejde, uddannelse og fritidsaktiviteter, således at de kan have et passende omfang af menneskeligt og socialt samvær. For at forhindre en overtrædelse af forbuddet mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf bør medlemsstaterne sikre, at eventuelle undtagelser fra denne regel i forbindelse med særlige sikkerhedsordninger og -foranstaltninger, herunder isolationsfængsling, er nødvendige og forholdsmæssige.

Arbejde og uddannelse af frihedsberøvede for at fremme deres sociale reintegration

- (47) Medlemsstaterne bør investere i social rehabilitering af frihedsberøvede under hensyntagen til deres individuelle behov. I denne forbindelse bør medlemsstaterne bestræbe sig på at give mulighed for lønnet arbejde af nyttig karakter. Med henblik på at fremme en vellykket reintegration af den frihedsberøvede i samfundet og på arbejdsmarkedet bør medlemsstaterne prioritere arbejde, der involverer erhvervsuddannelse.
- (48) For at hjælpe frihedsberøvede med at forberede deres løsladelse og lette deres reintegration i samfundet bør medlemsstaterne sikre, at alle frihedsberøvede har adgang til sikre, inklusive og tilgængelige uddannelsesprogrammer (herunder fjernundervisning), der opfylder deres individuelle behov, samtidig med at der tages hensyn til deres ønsker.

Sundhedspleje

- (49) Medlemsstaterne bør sikre, at frihedsberøvede har rettidig adgang til den lægelige, herunder psykologiske, bistand, de har brug for til at bevare deres fysiske og mentale sundhed. Med henblik herpå bør medlemsstaterne sikre, at sundhedspleje i faciliteter for frihedsberøvede opfylder de samme standarder som dem, der gælder for det nationale offentlige sundhedssystem, herunder med hensyn til psykiatrisk behandling.
- (50) Medlemsstaterne bør sørge for regelmæssigt lægeligt tilsyn og tilskynde til vaccinations- og sundhedsscreeningsprogrammer, herunder for overførbare sygdomme (hiv, viral hepatitis B og C, tuberkulose og seksuelt overførte sygdomme) og ikkeoverførbare sygdomme (navnlig kræftscreening), efterfulgt af diagnosticering og iværksættelse af behandling, hvor det er nødvendigt. Sundhedsuddannelsesprogrammer kan bidrage til at forbedre screeningsprocenten og sundhedskompetencen. Medlemsstaterne bør navnlig sikre, at der lægges særlig vægt på behandling af frihedsberøvede med et narkotikamisbrug, forebyggelse og pleje af smitsomme sygdomme, mental sundhed og forebyggelse af selvmord.
- (51) Medlemsstaterne bør kræve, at der foretages en lægeundersøgelse uden unødigt forsinkelse i begyndelsen af frihedsberøvelsesperioden og efter enhver overførsel.

Forebyggelse af vold og mishandling

- (52) Medlemsstaterne bør træffe alle rimelige foranstaltninger for at garantere de frihedsberøvedes sikkerhed og forhindre enhver form for tortur eller mishandling. Medlemsstaterne bør navnlig træffe alle rimelige foranstaltninger for at sikre, at frihedsberøvede ikke udsættes for vold eller mishandling begået af personalet i faciliteten for frihedsberøvede, og at de behandles med respekt for deres værdighed. Medlemsstaterne bør også kræve, at personalet i faciliteten for frihedsberøvede og alle kompetente myndigheder beskytter frihedsberøvede mod vold eller mishandling begået af andre frihedsberøvede.
- (53) Medlemsstaterne bør sikre, at opfyldelsen af denne pligt til at udvise omhu og enhver magtanvendelse fra personalets side i faciliteten for frihedsberøvede er underlagt tilsyn.

Kontakt med omverdenen

- (54) Medlemsstaterne bør give frihedsberøvede mulighed for at modtage besøg fra deres familier og andre personer såsom retlige repræsentanter, socialarbejdere og læger. Medlemsstaterne bør også tillade, at frihedsberøvede frit kan korrespondere med sådanne personer pr. brev og så ofte som muligt pr. telefon eller via andre former for kommunikation, herunder alternative kommunikationsmidler for personer med handicap.
- (55) Medlemsstaterne bør stille passende faciliteter til rådighed for familiebesøg under børnevenlige forhold, der er forenelige med kravene om sikkerhed, men mindre traumatiske for børn. Sådanne familiebesøg bør sikre, at der opretholdes regelmæssig og meningsfuld kontakt mellem familiemedlemmer.
- (56) Medlemsstaterne bør overveje at muliggøre kommunikation via digitale midler såsom videoopkald, bl.a. for at gøre det muligt for frihedsberøvede at opretholde kontakten med deres familie, søge arbejde, tage kurser eller lede efter et sted og bo som forberedelse til løsladelse.
- (57) Når frihedsberøvede undtagelsesvis forbydes at kommunikere med omverdenen, bør medlemsstaterne sikre, at en sådan restriktiv foranstaltning er strengt nødvendig og forholdsmæssig og ikke anvendes i en længere periode.

Juridisk bistand

- (58) Medlemsstaterne bør sikre, at frihedsberøvede har effektiv adgang til advokatbistand.
- (59) Medlemsstaterne bør respektere fortroligheden af møder og andre former for kommunikation, herunder juridisk korrespondance, mellem frihedsberøvede og deres juridiske rådgivere.

- (60) Medlemsstaterne bør give frihedsberøvede adgang til eller tillade, at de opbevarer dokumenter vedrørende deres retssager.

Anmodninger og klager

- (61) Medlemsstaterne bør sikre, at alle frihedsberøvede informeres klart om de regler, der gælder i deres særlige faciliteter for frihedsberøvede.
- (62) Medlemsstaterne bør fremme effektiv adgang til en procedure, der gør det muligt for frihedsberøvede at anfægte aspekter af deres liv under frihedsberøvelse officielt. Medlemsstaterne bør navnlig sikre, at frihedsberøvede frit kan indgive fortrolige anmodninger og klager over deres behandling gennem både interne og eksterne klagemekanismer.
- (63) Medlemsstaterne bør sikre, at klager fra frihedsberøvede behandles hurtigt og omhyggeligt af en uafhængig myndighed eller domstol, der har beføjelse til at anordne hjælpeforanstaltninger, navnlig foranstaltninger til at bringe enhver krænkelse af retten til ikke at blive udsat for tortur eller umenneskelig eller nedværdigende behandling til ophør.

Særlige foranstaltninger for kvinder og piger

- (64) Medlemsstaterne bør tage hensyn til kvinders og pigers specifikke fysiske, erhvervsmæssige, sociale og psykologiske behov samt hygiejne- og sundhedskrav, når der træffes afgørelser, som påvirker ethvert aspekt af deres frihedsberøvelse.
- (65) Medlemsstaterne bør tillade, at frihedsberøvede føder på et hospital uden for faciliteten for frihedsberøvede. Hvis et barn ikke desto mindre fødes i faciliteten for frihedsberøvede, bør medlemsstaterne sørge for al den støtte og de faciliteter, der er nødvendige for at beskytte forbindelsen mellem mor og barn og for at sikre deres fysiske og mentale velbefindende, herunder passende sundhedspleje før og efter fødslen.
- (66) Medlemsstaterne bør tillade frihedsberøvede med spædbørn at beholde sådanne børn sammen med dem i faciliteten for frihedsberøvede, i det omfang dette er foreneligt med barnets tarv. Medlemsstaterne bør sørge for særlig indkvartering og træffe alle rimelige børnevenlige foranstaltninger for at sikre de berørte børns sundhed og velfærd under hele fuldbyrdelsen af dommen.

Særlige foranstaltninger for udlændinge

- (67) Medlemsstaterne bør sikre, at udenlandske og andre frihedsberøvede med særlige sproglige behov har rimelig adgang til professionelle tolketjenester og oversættelser af skriftligt materiale til et sprog, de forstår.
- (68) Medlemsstaterne bør sikre, at udlændinge uden unødigt forsinkelse informeres om deres ret til at anmode om få kontakt til — og får rimelige faciliteter til at kommunikere med — den diplomatiske eller konsulære tjeneste i det land, hvor de er statsborgere.
- (69) Medlemsstaterne bør sikre, at der gives oplysninger om juridisk bistand.
- (70) Medlemsstaterne bør sikre, at udlændinge informeres om muligheden for at anmode om, at fuldbyrdelsen af deres straf eller kontrolforanstaltninger forud for domsafsigelse overføres til det land, hvor de er statsborgere eller har fast bopæl, f.eks. i henhold til rammeafgørelse 2008/909/RIA og rammeafgørelse 2009/829/RIA.

Særlige foranstaltninger for børn og unge voksne

- (71) Medlemsstaterne bør sikre, at barnets tarv kommer i første række i alle spørgsmål vedrørende barnets frihedsberøvelse, og at der tages hensyn til barnets specifikke rettigheder og behov, når der træffes afgørelser, som påvirker ethvert aspekt af barnets frihedsberøvelse.

- (72) Medlemsstaterne bør indføre en passende og tværfaglig frihedsberøvelsesordning for børn, der sikrer og opretholder deres sundhedstilstand og deres fysiske, mentale og følelsesmæssige udvikling, deres ret til uddannelse, en effektiv og regelmæssig udøvelse af deres ret til familieliv og deres adgang til programmer, der fremmer deres reintegration i samfundet.
- (73) Enhver anvendelse af disciplinære foranstaltninger, herunder isolationsfængsling, brug af tvangsmidler eller magtanvendelse, bør være underlagt strenge hensyn til nødvendigheds- og proportionalitetsprincippet.
- (74) Hvor det er relevant, opfordres medlemsstaterne til at anvende frihedsberøvelsesordningen for unge lovovertrædere under 21 år.

Særlige foranstaltninger for personer med handicap eller alvorlige helbredsproblemer

- (75) Medlemsstaterne bør sikre, at personer med handicap eller andre personer med alvorlige helbredsproblemer modtager passende behandling svarende til den, der ydes af det nationale offentlige sundhedssystem, og som opfylder deres specifikke behov. Medlemsstaterne bør navnlig sikre, at personer, der er diagnosticeret med mentale sundhedsrelaterede lidelser, modtager specialiseret professionel pleje, om nødvendigt i specialiserede institutioner eller særlige afdelinger i faciliteten for frihedsberøvede under lægeligt tilsyn, og at der er kontinuitet i sundhedsplejen til frihedsberøvede i forbindelse med løsladelsen, hvis det er nødvendigt.
- (76) Medlemsstaterne bør være særlig opmærksomme på at opfylde behovene hos og sikre tilgængelighed for frihedsberøvede med handicap eller alvorlige helbredsproblemer i forbindelse med materielle forhold under frihedsberøvelse og frihedsberøvelsesordninger. Dette bør omfatte passende aktiviteter for sådanne frihedsberøvede.

Særlige foranstaltninger til beskyttelse af andre frihedsberøvede med særlige behov eller sårbarheder

- (77) Medlemsstaterne bør sikre, at frihedsberøvelse ikke yderligere forværrer marginaliseringen af personer på grund af deres seksuelle orientering, race eller etniske oprindelse eller religiøse overbevisning eller af andre grunde.
- (78) Medlemsstaterne bør træffe alle rimelige foranstaltninger for at forhindre enhver form for vold mod eller anden mishandling såsom fysisk, psykisk eller seksuelt misbrug af personer på grund af deres seksuelle orientering, race eller etniske oprindelse, religiøse overbevisning eller af andre grunde begået af personale i faciliteten for frihedsberøvede eller af andre frihedsberøvede. Medlemsstaterne bør sikre, at der anvendes særlige beskyttelsesforanstaltninger, når der er risiko for en sådan vold eller mishandling.

Inspektioner og overvågning

- (79) Medlemsstaterne bør gøre det lettere for en uafhængig myndighed at foretage regelmæssige inspektioner for at vurdere, om faciliteterne for frihedsberøvede administreres i overensstemmelse med kravene i national og international ret. Medlemsstaterne bør navnlig give uhindret adgang til Komitéen til Forebyggelse af Tortur og Umenneskelig eller Vanærende Behandling eller Straf og til netværket af nationale forebyggende mekanismer.
- (80) Medlemsstaterne bør give nationale parlamentarikere adgang til faciliteter for frihedsberøvede og opfordres til at give medlemmer af Europa-Parlamentet tilsvarende adgang.
- (81) Medlemsstaterne bør også overveje at arrangere regelmæssige besøg i faciliteter for frihedsberøvede og andre frihedsberøvelsescentre for dommere, anklagere og forsvarsadvokater som led i deres juridiske uddannelse.

Specifikke foranstaltninger til håndtering af radikaliserings i fængsler

- (82) Medlemsstaterne opfordres til at foretage en indledende risikovurdering for at vurdere, hvilken frihedsberøvelsesordning der er egnet for frihedsberøvede, der er mistænkt eller dømt for terrorhandlinger og voldelige ekstremistiske handlinger.

- (83) På grundlag af denne risikovurdering kan disse frihedsberøvede anbringes sammen i en separat terrorfløj eller spredes blandt de almindelige indsatte. I sidstnævnte tilfælde bør medlemsstaterne forhindre, at sådanne personer har direkte kontakt med frihedsberøvede, der er særlig sårbare i forbindelse med frihedsberøvelse.
- (84) Medlemsstaterne bør sikre, at fængselsforvaltningen regelmæssigt foretager yderligere risikovurderinger (ved begyndelsen af frihedsberøvelsen, under frihedsberøvelsen og forud for løsladelsen af frihedsberøvede, der er mistænkt eller dømt for terrorhandlinger og voldelige ekstremistiske handlinger).
- (85) Medlemsstaterne opfordres til at sørge for, at alt personale tilbydes generelle bevidstgørelseskurser, og at specialiseret personale uddannes i at genkende tegn på radikaliserings på et tidligt tidspunkt. Medlemsstaterne bør også overveje at ansætte et tilstrækkeligt antal veluddannede fængselsimamer og -mullaher, der repræsenterer en række forskellige religioner.
- (86) Medlemsstaterne bør gennemføre foranstaltninger vedrørende rehabiliterings-, afradikaliserings- og tilbagetrækningsprogrammer i fængsler som forberedelse til løsladelse og programmer efter løsladelse for at fremme reintegration af frihedsberøvede, der er dømt for terrorhandlinger og voldelige ekstremistiske handlinger.

OVERVÅGNING

- (87) Medlemsstaterne bør underrette Kommissionen om deres opfølgning på denne henstilling senest 18 måneder efter dens vedtagelse. På grundlag af denne information bør Kommissionen overvåge og vurdere de foranstaltninger, som træffes af medlemsstaterne, og forelægge en rapport for Europa-Parlamentet og Rådet senest 24 måneder efter vedtagelsen.

Udfærdiget i Bruxelles, den 8. december 2022.

På Kommissionens vegne
Didier REYNDERS
Medlem af Kommissionen
